

24.11.2016

Dnro 72/4/16

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki

KOTIETSINNÄSTÄ TEHTÄVÄ KIRJALLINEN PÄÄTÖS

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 11.1.2016 saapuneessa kantelussaan Kuopion poliisin menettelyä. Poliisi oli tehnyt kaksi kotietsintää hänen asunnossaan etsiessään hänen puolisoaan, joka ei kuitenkaan enää asunut samassa taloudessa. Kantelija arvosteli myös sitä, ettei hän saanut olla läsnä etsinnöissä eikä hänelle ollut ilmoitettu niistä. Hän oli saanut tietää etsinnöistä vasta lastensuojeluviranomaisilta 11.1.2016. Kotietsintöjen yhteydessä oli kantelijan mukaan myös heitetty tavaroita lattialle.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumatietoja

Kantelijan puoliso oli etsintäkuulutettu, koska Tuusulan kärjäoikeus oli määrännyt hänet tuotavaksi vastaajaksi 12.1.2016 pidettävään istuntoon rikosasiassa. Poliisi oli tuon etsintäkuulutuksen perusteella tavoitellut kantelijan puolisoa. Väestötietojärjestelmän mukaan hän oli 1.6.2013 lukien asunut - - - osoitteessa - - -.

Poliisipartio - - - kävi 7.1.2016 klo 11 aikaan tavoittelemassa etsintäkuulutettua tuosta asunnosta. Partio koputti ovelle, mutta kukaan ei tullut avaamaan. Asunnosta kuului kuitenkin ääniä. Partio oletti, että sisällä oli ilmeisesti etsittävä henkilö, joka ei halunnut avata ovea. Yleisjohtajana toimineen komisarion päätöksellä asuntoon mentiin yleisavaimella. Siellä oli kuitenkin vain kotieläimiä.

Selvityksen mukaan asunto oli sisätiloiltaan lähes asumiskelvoton. Kun siellä oli lastentarvikkeita, niin partio teki lastensuojeluilmoituksen.

Seuraavana päivänä partio - - - sai kenttäjohtajana toimineelta ylikonstaapelilta tehtäväksi tavoitella kantelijan puolisoa. Ennen asunnolle menoa vanhempi konstaapeli B soitti yleisjohtajana toimineelle rikoskomisariorille, joka antoi luvan mennä asuntoon yleisavaimella, jos ovea ei avata ja on viitteitä siitä, että henkilö piileskelee asunnossa.

Partion soitettua hieman ennen klo 9 ovikelloa etsintäkuulutettu oli avannut oven. Hänelle selvitettiin, millä asialla poliisi oli ja hänet otettiin kiinni. Hänet vietiin poliisiasemalle oikeuteen toimittamista varten.

Tämäkin poliisipartio oli asunnon epäsiisteyden vuoksi tehnyt lastensuojeluilmoituksen.

Kantelijan mukaan hän oli saanut tietää asunnossaan tehdyistä kotietsinnöistä lastensuojeluviranomaisilta 11.1.2016.

3.2 Kannanotot

3.2.1 Kotietsintä 7.1.2016

3.2.1.1 Kotietsinnän edellytykset

Yleistä

Totean aluksi, että laillisuusvalvonnassa on tullut esiin, että poliisihallinnossa on epäselvyyttä, minkä lain – poliisilain vai pakkokeinolain – nojalla etsintä puheena olevan kaltaisissa tilanteissa tehdään, kun tuomioistuimelle annetaan virka-apua vastaajan tuomiseksi oikeuteen. Oikeudenkäymiskaaren mukaanhan tuomioistuin voi tietyin edellytyksin määrätä oikeudenkäynnin asianosaisen tuotavaksi tuomioistuimeen ja hänet voidaan tässä tarkoituksessa ottaa säilöön.

Poliisilain 2 luvun 4 § kuuluu seuraavasti:

Poliisimiehellä on oikeus tämän lain 6 luvussa tarkoitettuun poliisitutkintaan noudettavan henkilön löytämiseksi toimittaa kotietsintä tai paikanetsintä siten kuin pakkokeinolain 8 luvussa säädetään.

Etsinnästä päättää päällystöön kuuluva poliisimies. Muu poliisimies voi ilman päällystöön kuuluvan poliisimiehen päätöstä toimittaa etsinnän silloin, kun sen välitön toimittaminen on asian kiireellisyden vuoksi välttämätöntä.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös poliisin muulle viranomaiselle antamaa laissa säädettyä virka-apua henkilön kiinniottamiseksi. Tällaisesta etsinnästä päättää päällystöön kuuluva poliisimies.

Kuitenkin pakkokeinolain 8 luvun 3 §:n mukaan

Yleinen kotietsintä saadaan toimittaa esitutkintaan noudettavan, kiinni otettavan, pidätettävän tai vangittavan, tuomioistuimeen tuotavan tai sinne rikosasian vastaajaksi haastettavan taikka henkilönkatsastukseen toimitettavan löytämiseksi hänen hallinnassaan olevassa paikassa.

Yleinen kotietsintä saadaan toimittaa muualla kuin etsittävän henkilön hallinnassa olevassa paikassa vain, jos etsittävän henkilön voidaan erittäin pätevin perustein olettaa olevan siellä.

Rikosylitarkastajan mukaan asiassa tulee soveltaa pakkokeinolakia. Pidän tätä tulkintaa oikeana.

Ensinnäkin em. pakkokeinolain säännöksessä mainitaan nimenomaisesti etsintä tuomioistuimeen tuotavan löytämiseksi. Nyt kyseessä on ollut rikosasian vastaajan tuomisesta oikeuteen, joka säännöksen sanamuodonkin mukaan selvästi kuuluu sen soveltamisalaan.

Korostan, että pakkokeinolain tarkoittamien pakkokeinojen käyttö voi tulla kysymykseen kaikissa rikosprosessin vaiheissa esitutkinnasta aina rikostuomion täytäntöönpanon varmistamiseen saakka (näin Helminen ym: Esitutkinta ja pakkokeinot s. 772). Pakkokeinolain 8 luvun 3 § on erityissäännös muun muassa tuomioistuimeen tuomisesta ja siis nähdäkseni ensisijaisesti sovellettava verrattuna poliisilain 2 luvun 4 §:ään, joka koskee yleisesti poliisin muulle viranomaiselle antamaa virka-apua.

Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että tuomioistuimen tuotavat henkilöt ovat tuomioistuimen virka-apupyynnöllä tapahtuvia toimenpiteitä, mutta etsintä tällaisen henkilön löytämiseksi tehdään yleisenä kotietsintänä pakkokeinolain 8 luvun 3 §:n perusteella (Rantaeskola (toim.): Poliisilaki – kommentaari s. 64). Korostan, että tuomioistuin ei pyydä virka-apuna kotietsintää, vaan se on poliisin valitsema keino noudettavan tavoittamiseksi.

Sitä paitsi vaikka sovellettaisiin poliisilakia, on sen 2 luvun 4 §:n 3 momentin tarkoittamissa tilanteissa etsintä joka tapauksessa toimitettava ”siten kuin pakkokeinolain 8 luvussa säädetään”. Poliisilain esitöissä mainitaan nimenomaisesti, että sovellettavaksi tulisivat etsinnän edellytysten lisäksi esimerkiksi pakkokeinolain 8 luvun menettelyä ja pöytäkirjaa koskevat pykälät (hallituksen esitys 224/2010 s. 76).

Sinänsä poliisilain 2 luvun 4 §:n viittausta pakkokeinolain soveltamiseen voi pitää ongelmallisena monestakin näkökulmasta, kuten myös rikosylitarkastaja lausunnossaan on tuonut esiin. Tulkinnanvaraisena voi pitää, mitä kaikkia säännöksiä lopulta on tarkoitettu sovellettavaksi ja voi myös kysyä, minkä säännösten soveltaminen olisi ylipäätään perusteltua oikeusturvaa heikentämättä. Kun tässä tapauksessa ei ole kysymys tuon säännöksen soveltamisesta, en käsittele näitä kysymyksiä tässä yhteydessä enemmälti.

Poliisin toiminnan arviointi

Tässä tapauksessa poliisilla on ollut tieto, että etsitty henkilö asui väestötietojärjestelmän mukaan em. osoitteessa. Asiassa ei ole tullut ilmi seikkoja, joiden perusteella poliisin olisi tullut kyseenalaistaa tätä tietoa. Komisario on perustellusti voinut lähteä siitä, että kyse on etsittävän asunnosta eli hänen hallinnassaan olevassa paikassa tehtävästä etsinnästä, joten tilanteessa sovellettiin pakkokeinolain 8 luvun 3 §:n 1 momenttia.

Tuossa säännöksessä etsinnälle ei ole asetettu mitään tuloksellisuusodotusta (vrt. 2 momentti ”erittäin painavat perusteet”). Sinänsä partion tekemien havaintojen perusteella on voitu olettaa, että asunnossa on joku, joka ei halua avata poliisille ovea ja että tämä henkilö on juuri etsittävä henkilö.

Katson, että kotietsinnälle on esitetty hyväksyttävät perusteet.

3.2.1.2 Kotietsintämenettely

Läsnäolo

Pakkokeinolain 8 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan sille, jonka luona kotietsintä toimitetaan, tai hänen poissa ollessaan jollekin paikassa asuvalle, työskentelevälle tai muuten luvallisesti oleskelevalle on varattava tilaisuus olla etsinnässä saapuvilla ja kutsua siihen todistaja. Tilaisuutta ei tarvitse varata, jos se viivyttäisi toimitusta merkittävästi.

Kuten edellä on todettu, poliisipartio on voinut perustellusti olettaa, että asunnossa on joku, joka ei halua avata poliisille ovea ja että tämä henkilö on juuri etsittävä henkilö eli em. säännöksen tarkoittama asunnossa luvallisesti oleskeleva henkilö. Laki ei ole edellyttänyt, että nimenomaan kantelijalle olisi tullut varata tilaisuus olla läsnä. Vasta kun etsintä on toimitettu, on voitu todeta, ettei paikalla ollutkaan ketään pakkokeinolain 8 luvun 5 §:n 2 momentin tarkoittamaa henkilöä. Näissä olosuhteissa ei näkemykseni mukaan ole menetelty läsnäolotilaisuuden varaamisen suhteen moitittavasti, vaikka tämä velvoite sinänsä koskeekin myös pakkokeinolain 8 luvun 3 §:n nojalla toimitettavia etsintöjä.

Ilmoitukset

Jos etsinnässä ei ole poliisin lisäksi ketään läsnä, kotietsinnästä sekä 6 §:n mukaisesta oikeudesta saada pyynnöstä etsintäpäätöksen jäljennös, 18 §:n mukaisesta oikeudesta saattaa kotietsintä tuomioistuimen tutkittavaksi ja 19 §:n mukaisesta oikeudesta saada pöytäkirjan jäljennös on pakkokeinolain 8 luvun 5 §:n 2 momentin viipymättä ilmoitettava sille, jonka luona etsintä on toimitettu.

Tällaisessa tilanteessa on siis viipymättä tehtävä neljä ilmoitusta sille, jonka luona etsintä on toimitettu.

Vanhempi konstaapeli A:n mukaan tapahtumat tulivat asunnon haltijan tietoon toisen poliisi-partion toimesta, joka tavoitti etsityn henkilön. Jos tästä 7.1.2016 toimitetusta etsinnästä on ilmoitettu kantelijan puolisolle seuraavana päivänä – kuten rikosylitarkastajan lausunnon ymmärrän – niin ei ole enää ollut tarpeen ilmoittaa etsinnästä kantelijalle. Näin siksi, että selvityksen mukaan poliisilla on ollut perusteltu aihe pitää kantelijan puolisoa po. lainkohdan tarkoitamana henkilönä, jonka luona etsintä on toimitettu. Vanhempi konstaapeli B:n mukaan kantelijan puolisolle on myös varattu tilaisuus soittaa kantelijalle.

Rikosylitarkastajan lausunnossa on myös todettu, että etsinnästä ei ole ilmoitettu heti etsinnän jälkeen "etsinnän tarkoitusta vaarantavasta syystä". Tältä osin totean, että aiemman pakkokeinolain säätämistä koskeneessa hallituksen esityksessä (HE 14/1985) ehdotettiin, että jollei ketään ole paikalla kotietsinnässä, "siitä on ilmoitettava niin pian kuin siitä ei voi aiheuta haittaa rikoksen selvittämiseksi." Lakivaliokunta kuitenkin totesi, että kaikkien niiden henkilöiden, joiden luona on toimitettu kotietsintä, on saatava tietää mahdollisimman pian kotietsinnästä. Tämän vuoksi valiokunta ehdotti, että pakkokeinolain 5 luvun 4 §:n 2 momentin loppu muutetaan siten, että jollei ketään ole paikalla kotietsinnässä, "etsinnästä on viipymättä ilmoitettava sille, jonka luona se on toimitettu" (lakivaliokunnan mietintö 9/1986). Laki säädettiin tämän sisältöiseksi.

Lainsäätäjän nimenomainen tahto on siis ollut, että kotietsinnästä tehtävää ilmoitusta ei voi viivyttää tutkinnallisista syistä. Sinänsä ymmärrän, että henkilön etsinnän yhteydessä ilmoitus (tuloksettomasta) etsinnästä voi heikentää mahdollisuuksia tavoittaa etsitty henkilö, joka näin voi saada varoituksen siitä, että poliisi etsii häntä.

Joka tapauksessa korostan, että poliisi ei voi jättää kotietsinnästä ilmoittamista sen varaan, että ajatellaan asian kulkeutuvan sosiaaliviranomaisten kautta asunnon haltijan tietoon.

Muiden po. lainkohdan edellyttämien ilmoitusten osalta totean, että ei ole selvitystä siitä, että kantelijalle tai hänen puolisolleen olisi ilmoitettu oikeudesta saada pyynnöstä etsintäpäätöksen jäljennös, oikeudesta saattaa kotietsintä tuomioistuimen tutkittavaksi ja oikeudesta saada pöytäkirjan jäljennös. Korostan, että nämä ilmoitukset on tehtävä myös kotietsinnässä, joka tehdään henkilön löytämiseksi.

Totean, että Poliisihallitus on eräässä toisessa kanteluasiassa antamassaan lausunnossa katsonut, että vaikka tästä ei ole nimenomaisesti säädetty, olisi hyvin suositeltavaa juuri jälkikäteisvalvontaa ajatellen mainita pöytäkirjassa kohteen haltijalle tehdyt ilmoitukset. Voin yhtyä tähän näkemykseen.

Saatan käsitykseni vanhempi konstaapeli A:n tietoon.

Kotietsintäpäätös

Etsintä tehtiin komisarion suullisella päätöksellä.

Pakkokeinolain 8 luvun 15 §:n mukaan yleisestä kotietsinnästä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Sinänsä myös muu poliisimies voi päättää yleisestä kotietsinnästä henkilön löytämiseksi.

Kotietsintäpäätöksestä säädetään pakkokeinolain 8 luvun 16 :ssä seuraavaa.

Kotietsintäpäätöksessä on mahdollisuuksien mukaan ja riittävällä tarkkuudella yksilöitävä:

- 1) etsinnän kohteena olevat tilat;
- 2) ne seikat, joiden perusteella etsinnän edellytysten katsotaan olevan olemassa;
- 3) se, mitä etsinnällä pyritään löytämään; ja
- 4) mahdolliset erityiset etsinnän rajoitukset.

Asian kiireellisyyden sitä edellyttäessä pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätös saadaan kirjata etsinnän toimittamisen jälkeen.

Kotietsintä on mahdollista tehdä suullisen päätöksen perusteella. Totean kuitenkin, että korkein oikeus on todennut (vuoden 2013 loppuun voimassa olleen lain aikaisesta) suullisesta kotietsintämääräyksestä, että se ”voi jo sellaisenaan laskea kotietsinnän toimittamisen kynnystä ja se ainakin vaikeuttaa kotietsintämääräyksen perusteiden selvittämistä. Nämä seikat heikentävät etsinnän hyväksyttävyyttä ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan kannalta arvioituna” (esim. KKO:2014:57). Tämä kannanotto soveltuu myös nykyisen pakkokeinolain aikaisiin kotietsintöihin.

Painotan, että vaikka etsintä voidaan kiiretilanteessa toimittaa suullisen päätöksen nojalla, etsinnän edellytykset ovat silti samat. Kaikissa tilanteissa on käytävä läpi sama huolellinen päätösharkinta. Päätöksentekijän on myös suullista määräystä etsinnän toimittajille antaessaan mahdollisuuksien mukaan ja riittävällä tarkkuudella yksilöitävä heille etsinnän kohteena olevat tilat, se mitä etsinnällä pyritään löytämään ja mahdolliset erityiset etsinnän rajoitukset.

Joka tapauksessa nyt ei selvityksen mukaan ole ollut puheena olevan lainkohdan tarkoittamalla tavalla kiireellinen asia. Kirjallinen kotietsintäpäätös olisi ehditty laatia ennen etsintää.

Korostan, että uudessa vuoden 2014 alussa voimaantulleessa pakkokeinolaissa on nimenomaisesti korostettu kotietsintäpäätöksen merkitystä. Lain esitöissä (hallituksen esitys 222/2010) todetaan muun muassa seuraavaa.

Pykälässä puhuttaisiin ”päätöksestä” eikä voimassa olevan lain 5 luvun 3 §:n ja 5 §:n 1 momentin tavoin ”määräyksestä”. Tällä korostettaisiin pyrkimystä kotietsintää koskevien ratkaisujen laadun parantamiseen niin, että etsinnän edellytyksiin ja kohteeseen liittyvät seikat tuotaisiin esiin nykyistä kattavammin ja tarkemmin. Tällä pyrittäisiin edistämään myös sitä, että pidättämiseen oikeutettu virkamies tai tuomioistuin huolellisesti harkitsisi etsinnän edellytysten olemassaoloa. Tätä kautta voitaisiin parantaa myös päätösten jälkikäteiskontrollin edellytyksiä.

Mainitussa hallituksen esityksessä todetaan myös, että

lähtökohtaisesti pitäisi pyrkiä kirjallisen päätöksen tekemiseen ennen etsinnän toimittamista. Tämä ei ole kuitenkaan usein käytännön syistä mahdollista, minkä vuoksi pykälän toisessa momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta päätöksen jälkikäteiseen kirjaamiseen. Mahdollisuus kirjata päätös jälkikäteen ei oikeuttaisi poikkeamaan 1 momentin mukaista päätöstä koskevista vaatimuksista. (alleviivaus tässä)

- - -

Ylimpien laillisuusvalvojen ratkaisukäytännön mukaan kirjallista etsintämääräystä ei tarvitse esittää, jos määräyksen antamiseen toimivaltainen pidättämiseen oikeutettu virkamies toimittaa kotietsinnän (eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätös 21.7.1994, dnro 1317/4/93). Momentti edellyttäisi sitä, että päätös olisi kuitenkin kirjattava jälkikäteen riippumatta siitä, kuka etsinnän toimittaa.

Poliisihallituksen antaman ohjeen (POL-2015-205) mukaan yleisestä kotietsinnästä tehdään aina kirjallinen päätös, mahdollisuuksien mukaan etukäteen. Myös oikeuskirjallisuudessa on todettu, että ainakin pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätös kotietsinnästä on aina tehtävä kirjallisesti (Rantaeskola (toim.) Pakkokeinolaki – kommentaari s. 256).

Laissa siis todetaan, että kotietsintäpäätös saadaan kiiretapauksissa kirjata vasta jälkikäteen – mutta se on siis kirjattava. Jälkikäteenkin kirjattavaa päätöstä koskevat pakkokeinolain 8 luvun 16 §:n vaatimukset. Päätöksen kirjaamista ei ole se, että päätöksentekijä kirjataan. Riittäviä

eivät myöskään ole esimerkiksi yleisjohtopöytäkirjaan mahdollisesti tehdyt vapaamuotoiset merkinnät.

Kotietsinnästä päättänyt komisario ei ole kirjannut päätöstään edes jälkikäteen, kuten pakkokeinolaki olisi edellyttänyt. Nimenomaan päätöksentekijä (riippumatta esimerkiksi siitä, onko hän asian tutkinnanjohtaja vai yleisjohtajana toimiva komisario) on vastuussa siitä, että hänen tekemänsä päätös tulee pakkokeinolain 8 luvun 16 §:n säädetyn sisältöisenä kirjattua ainakin jälkikäteen, jos sitä ei ole tehty jo ennen etsintää. Hän ei voi tätä vastuutaan siirtää muille: vain hän lopulta tietää, mihin hän päätöksensä tarkkaan ottaen on perustanut.

Saatan käsitykseni komisarion tietoon.

Kotietsintäpöytäkirja

Pöytäkirjasta säädetään pakkokeinolain 8 luvun 19 §:ssä seuraavaa.

Etsinnän toimittajan on ilman aiheetonta viivytystä laadittava kotietsinnästä pöytäkirja, jossa selostetaan etsintämenettely riittävällä tarkkuudella. Pöytäkirjaan on kirjattava tai liitettävä etsintävaltuutetun lausumat tarpeellisessa laajuudessa.

Pöytäkirjasta on pyynnöstä annettava jäljennös etsintävaltuutetulle ja sille, jonka luona etsintä on toimitettu. Tarvittaessa jäljennös on toimitettava myös muulle henkilölle, jota asia koskee.

Kotietsinnästä on siis aina laadittava pöytäkirja. Saadun selvityksen mukaan vanhempi konstaapeli A onkin laatinut pöytäkirjan, mutta vasta 23.2.2016 eli samana päivänä, kun hän antoi vastineensa tässä kanteluasiassa. Kotietsinnästä oli tuolloin kulunut puolitoista kuukautta.

Pöytäkirja olisi tullut laatia huomattavasti ripeämmin. Saatan käsitykseni vanhempi konstaapeli A:n tietoon.

Muuta

Saadussa selvityksessä on kiistetty, että partio olisi aiheuttanut kantelussa kerrottua epäjärjestyä asunnossa. Tapahtumista ei ole ilmeisestikään saatavissa ainakaan asian lopputulokseen vaikuttavaa lisäselvitystä. Kantelu ei tältä osin anna aiheutta toimenpiteisiin.

3.2.2 Tapahtumat 8.1.2016

Saadun selvityksen mukaan 8.1.2016 ei ole tehty kotietsintää. Etsittävä henkilö on avannut oven, eikä poliisin ole tarvinnut käyttää toimivaltuuksiaan hänen löytämisekseen.

Koska kotietsintää ei ole tehty, ei ole tarvinnut tehdä mitään ilmoituksiakaan asunnossa käymiseen liittyen eikä tältä osin ole tullut muutoinkaan ilmi poliisipartion menetelleen tavalla, joka antaisi minulle aiheutta toimenpiteisiin.

Vaikka kotietsintää ei ole tehty, totean, että rikoskomisario on todennut antaneensa ”määräyksen mennä asuntoon avaimella, mikäli ovea ei avata ja on viitteitä siitä, että henkilö piileskelee asunnossa”. Hän kertoo kirjanneensa tästä merkinnän poliisin kenttäohjelman lokitietoihin, mutta ettei hän antanut kirjallista kotietsintämääräystä.

Nyt ei selvityksen mukaan ole ollut puheena olevan lainkohdan tarkoittamalla tavalla kiireellinen asia. Kirjallinen kotietsintäpäätös olisi ehditty laatia ennen etsintää. Katson kuitenkin, että tässä tapauksessa ei ole selvitetty tehdyn sellaista lopullista päätöstä kotietsinnästä, jota riidattomasti koskisi pakkokeinolain 8 luvun 16 §:n 2 momentissa säädetty velvollisuus kirjata suullinen päätös. Tässä arvioinnissa olen myös ottanut huomioon, että lainkohdan mukaan

suullisesti tehty päätös saataisiin kirjata ”etsinnän toimittamisen jälkeen” – ja etsintään ei nyt ole tehty. Myöskään oikeusturvasyyt eivät erityisesti puolla vaatimusta päätöksen kirjaamisesta, jos etsintää ei tehdäkään.

Joka tapauksessa kiinnitän kuitenkin rikoskomisarion huomiota edellä toteamiini näkökohtiin kotietsintäpäätöksestä. Totean myös, että erilaiset ”ehdolliset” määräykset voivat hämärtää sitä, kenen päätöksestä lopulta on kysymys ja kuka lopulta tekee arvion etsinnän edellytyksien täytymisestä.

3.2.3 Yleistä virka-avusta tuomioistuimelle

Laillisuusvalvonnassa on tullut esiin jo aiemmin kysymys siitä, onko puheena olevan kaltaisilla noudoilla riittävä säädösperusta. Erityisesti poliisin puolelta tilannetta on pidetty ongelmallisena.

Poliisin näkemyksen mukaan, kun tuomioistuin pyytää ottamaan kiinni ja tuomaan asianosaisen oikeudenistuntoon, kyse on virka-avusta. Poliisilain 9 §:n 1 momentin mukaan:

Poliisin on annettava pyynnöstä muulle viranomaiselle virka-apua, jos niin erikseen säädetään. Poliisin on annettava virka-apua muulle viranomaiselle myös laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi, jos virka-apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään.

Poliisimiehet ovat pitäneet ongelmallisena sitä, ettei tästä virka-avusta tuomioistuimelle ole nimenomaista säännöstä.

Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että ”lainsäädäntöön on lisätty huomattava määrä säännöksiä, joiden perusteella virka-apua tarvitseva taho pyytää virka-apua poliisilta. Tavanomainen virka-apupyynnö kärkeäoikeudelta poliisille kärjäreäoikeuden käsittelyyn tuotavaksi määrätyn henkilön etsintäkuulutuksen toteuttamiseksi ja henkilön saattamiseksi kärjäreäoikeuden käsittelyyn perustuu kuitenkin maantapaan, joka sinänsä on oikeuslähteenä yhtä sitova kuin kirjoitettu lainsäädännös. Suotavaa kuitenkin olisi, että tältäkin osin virka-apusäädännös kirjattaisiin oikeudenkäymiskaareen samalla tavalla kuin virka-avusta on muualla lainsäädännössä säännelty” (Helminen-Kuusimäki-Rantaeskola: Poliisilaki s. 445).

Nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa ei ole aihetta epäillä poliisimiesten tältä osin menettelleen tavalla, joka antaisi minulle aihetta toimenpiteisiin. He ovat toimineet hyvin vakiintuneen käytännön mukaisesti. Katson kuitenkin olevan aihetta selvittää edellä kerrottua kysymystä erikseen omana aloitteena. Tämän vuoksi tulen pyytämään oikeusministeriöltä lausuntoa asiassa.

4 TOIMENPITEET

Kohdassa 3.2.1 todetusti asiassa on tullut ilmi useita puutteita kotietsintä menettelyssä.

Ensinnäkin kiinnitän vastaisen varalle komisarion huomiota velvollisuutteen tehdä kirjallinen kotietsintäpäätös. Kiinnitän lisäksi vanhempi konstaapeli A:n huomiota kotietsinnästä ja sen yhteydessä tehtäviin ilmoituksiin sekä velvollisuuteen laatia kotietsintäpöytäkirja ilman aiheutonta viivytystä. Edelleen kiinnitän rikoskomisarion huomiota kohdassa 3.2.2 esittämiini näkökohtiin.

Otan omana aloitteena tutkittavaksi kohdassa 3.2.3 mainitun kysymyksen tuomioistuimille annettavan virka-avun säädösperustasta. Ratkaisen tuon asian erikseen, kun olen saanut siinä riittävän selvityksen.